

SAHAMINTA FURSADHA ISGAARSIINTA EE CARRUURTA LEH KALA DUWANAANSHAHA MAQALKA: DULMAR GUUD

SAFARKA BARASHADA LUQADDA IYO ISGAARINTA

Qoysasku waxay door ku saabsan luqadda iyo isgaarsiinta u leeyihiin carruurtooda yaryar. Marka qoysku dhalaan ilmo yar, waxay ka fikiri karaan luuqadda(luqadaha) ilmahoodu baran doono. Qoysasku waxa laga yaabaa inay yaqaaniin oo isticmaalaan hal luqad ama luqado badan. Maskaxda dhallaanku waa cajiib. Sida isbuunyada yar oo kale, maskaxda ilmaha yar waxay qabataa dhammaan luqadda ay maqlaan ama ay arkaan oo si macno leh loogu isticmaalo hareerahooda.

Dad badan ayaa luuqadda u haysta inaynu dhegaheena ku dhegaysano oo ku hadalno. Si kastaba ha ahaatee, sida ay u jiraan luqado badan oo kala duwan, waxaa jira siyaabo badan oo aan dhammaanteen u wada xiriirno. Waxaan ku wada xiriiri karnaa erayo iyo odhaahyo, dhaqdhaqaaqyo, tilmaamaha wejiga, luqadda dhagoolaha, wax akhrinta, iyo qorista si aan magacyo dhowr ah u sheegno. Tani waxay si gaar ah run ugu tahay carruurta iyo dadka waaweyn ee leh *kala duwanaansho maqal*.

Qoysaska hadda ogaaday in ilmahoodu leeyahay maqal heerar kala duwan ah, taas oo dadka qaar u yaqaanaan *maqal la'aan, dhegool, ama dhego la'aan*, badanaa waxay qabaan su'aalo badan oo ku saabsan sida ilmahoodu u baran doono isgaarsiinta. Inaad noqoto xiriiriye guulaysta iyo barte waa safarka ubad walba iyo qoyskooda. Qoys kastaa wuxuu yeelan doonaa doorashooyin isgaarsiineed, ama fursado, si loogu tixgeliyo waddooyin ay ku sahamiyaan safarkan luqadda.

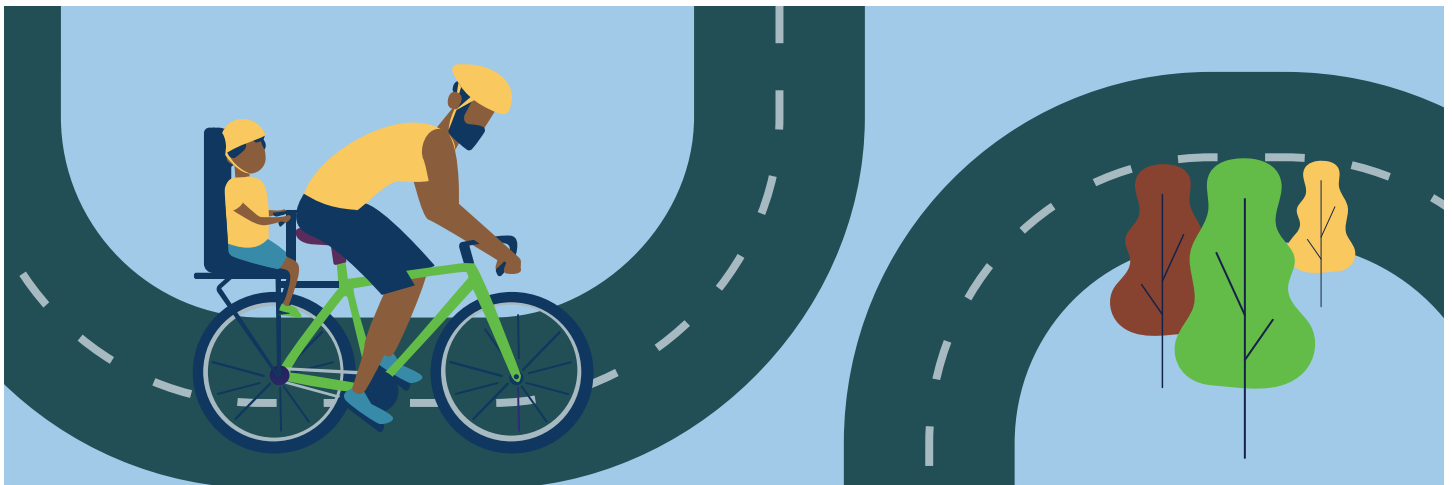
NAFAQADA LUQADDA EE MASKAXDA ILMAHAAGA. LUQADDA WAA LA QABTAA, LAMA BARTO.

Dhallaanka iyo socod-baradka kuma bartaan luqadda casharro maalinle ah oo waalidkood iyo daryeelayaashu ay baraan. Maskaxda dhallaanku waxay u diyaargarowdaa inay bartaan, ama *qabtaan*, luqad kasta oo ku hareeraysan maalin kasta siyaabo macno leh. Maskaxdaas yar waxay u baahan tahay kalgacal badan, is dhexgal, luqad macno leh oo lala wadaago iyaga bilawga dhallaannimada si ay u koriyaan fahamkooda, si la mid ah sida jidhka yari uu ugu baahan yahay daryeel jacayl iyo cunto nafaqo leh si uu jidh ahaan ugu koro.

Ilmuhu waxa uu baran karaa oo keliya luqadda(luqaddaha) loola wadaago siyaabo macno leh oo maskaxdoodu *qaban karto*. Carruurta yaryar ee maqalku ku kala duwan yahay waxay u baahan karaan qoysaskooda iyo daryeelayaashoodu inay u wadaagaan luqadda siyaabo kala duwan si ay *nafaqaynta luqadda* ee muhiimka ah u gaarto maskaxda ilmahooda...si ilmahoodu u awoodo inuu *qabsado* luqadda qoyskooda oo uu barto. Qoysasku waxay isticmaali karaan dhegaysi iyo ku hadalka si ay luqadda ula wadaagaan ilmahooda. Waxay la wadaagi karaan nidaamka luqadda aragga. Ama qoysasku waxay isticmaali karaan habab isku dhafan si ay u siiyaan maskaxda ilmahooda nafaqeynta luqadda ay u baahan tahay.

MAXAY KA DHIGAN TAHAY IKHTIYAARADA, DOORASHOYINKA, AMA FURSADAHA ISGAARSIINTA?

Markaad bilowdo safarka luqadda iyo isgaarsiinta ee ilmahaaga, waxaad yeelan doontaa *dariiyo* kala duwan oo aad ku sahamiso siyaabaha aad uga caawin karto ilmahaaga inuu qabto luqadda ugu badan ee suurtoogalka ah. *Dariiyo* kasta oo ka mid ah safarkaaga luqadda iyo isgaarsiinta waxay u taagan tahay hab ka duwan oo aad ula wadaagi karto fikradaha, ra'yiga, khibradaha, iyo dareenka ilmahaaga. Siyaabahan kala duwan ee loo wada xidhiidho waa doorashooyin iyo ikhtiyaar sababtoo ah ADIGA, qoyska ilmaha, ayaa ah kuwa samayn doona go'aannada ku saabsan sida loola xidhiidho ilmahaaga. Minnesota, qoysaska iyo adeeg bixiyayaasha waxay jecelyihiin inay isticmaalaan weedha *fursadaha isgaadhsiinta*, sababtoo ah mid kastaa wuxuu bixiyaa habab gaar ah oo lagu nafaqeeyo maskaxda ilmahaaga oo lagula xiriiro ilmahaaga. Wax kasta oo aad doorato waa ka go'naansho. Waxaad u baahan doontaa inaad la hadasho mar kasta oo aad la joogto ilmahaaga si luqaddoodu u korodho. Doorashadaada isgaarsiineed ee bilowga ah waxay u baahan tahay inay noqoto mid (ama ka badan) oo qoyskaagu si raaxo leh u samayn karo mar walba. Waxa laga yaabaa inay wakhti qaadata in la ogaado fursadaha wada-hadalka ee u dareemaya ku habboon ilmahaaga iyo qoyskaaga iyo kuwa ka caawin doona ilmahaaga inuu si fican u barto luqadda. Way ficantahay in la is bedbedelo. Markaad wax badan ka barato maqalka, kala duwanaanshaha maqalka, tiknoolajiyadda maqalka, horumarka ilmahaaga, iyo siyaabaha kala duwan ee lagu taageero horumarka luqadda ilmahaaga, waxa laga yaabaa in doorashadaada isgaarsiineed isbeddesho muddo kadib. Ku billow safarkaaga waxa ku habboon ilmahaaga iyo qoyskaaga oo u diyaar ahow inaad wax badan barato wakhti kadib. Si wada jir ah xubnaha qoyska iyo xirfadlayaasha taageerada, raac hoggaanka ubadkaaga oo la soco sida ay u kobcayaan oo u korayaan.

MAXAY YIHIIN DARIIQOYINKA KALA DUWAN, AMA FURSADAHA ISGAARSIINTA, EE QOYSASKA AY SAHAMIN KARAAN?

Waxay caawin kartaa in laga fikiro *fursadaha isgaarsiineed* sii socoshada hababka maqalka ee isgaarsiinta (dhegaysiga iyo ku hadalka) ilaa siyaabaha aragga-kaliya ee lagu wada xiriiro, sida Luqadda Dhagoolka Maraykanka (ASL). Ma jiro hal fursad isgaarsiineed oo ah habka “saxa ah” ama “ugu fiican” ee dhammaan carruurta leh kala duwanaanshaha maqalka ama qoysaskooda marka ay taageerayaan barashada luqadda ilmahooda. Inta badan carruurta xidhata tiknoolajiyadda maqalka oo maqli kara hadal badan waxay inta badan ku bartaan luqadda lagu hadlo dhegaysi. Carruurta qaar ayaa laga yaabaa inay u baahdaan inay yeeshaan kor u qaadis arag ah sida tilmaamaha wejiga, dhaqdhaqaaqyada, ama calamado ay la socdaan dhegaysiga hadalka si ay si fiican ugu fahmaan. Si ay si buuxda u helaan luqadda, carruurta qaar ee leh kala duwanaanshaha maqalka ayaa laga yaabaa inay isticmaalaan Luqadda Dhagoolka

Maraykanka (ASL), luqad gebi ahaanba muuqaal ah. Carruurta iyo qoysasku waxa laga yaabaa inay koraan oo ku hadlaan laba luqadood, u bartaan luqado badan oo lagu hadlo ama isku darka Luqadda Dhagoolka Maraykanka (ASL) iyo ku hadalka ama luqad(luqado) qoran. Qoysaska waxaa lagu dhiirigelinayaa inay tixgeliyaan baahida gaarka ah ee ilmahooda iyo fikradahooda gaarka ah iyo doorashadooda ah siday ula xiriirayaan ilmahooda.

Afar *dariiyo* oo muhiim ah, ama *fursadaha isgaarsiineed*, ee qoysasku sahamin karaan si ay u caawiyaan ilmahooda inuu barto si uu u fahmo iyo isticmaalka luqadda, ayaa ku qoran bogga xiga. Waxaad wax badan ka baran kartaa mid kasta oo ka mid ah fursadahan isgaarsiineed iyada oo loo marayo maqaallo taxane ah oo lagu dhajiyay bogga Mashruucyada Dhacdooyinka Hoose ee MN *Sahmintu Fursadaha Isgaarsiinta* (www.mnlowincidenceprojects.org/Projects/ehdi/ehdiCommunicationOpp.html). Mid kasta oo ka mid ah afarta maqaal ayaa wax badan ka sharraxaya mid ka mid ah fursadaha isgaarsiinta. Mid kasta oo ka mid ah maqaallada, waxa kale oo aad ka heli doontaa xidhiidhin shabakadeed oo dheeraad ah si aad u hesho macluumaad dheeraad ah.

• LUUQADDA DHAGOOLKA EE MARAYKANKA (ASL)

Luqadda Dhagoolka ee Maraykanka (ASL) waa luqad run ah. Waxay leedahay calaamadda fikrad kasta oo luqadeed. Waa luqad muuqaal ah oo ay ku jiraan calaamadaha, tilmaamaha wejiga iyo jidhka, iyo xoogga saarista aragtida fikradaha iyo dareenka. Hadalku qayb kama aha ASL. ASL waa luqadda ay isticmaalaan xubno badan oo ka mid ah bulshada Dhagoolayaasha ee Maraykanka.

• LUUQADDA DHAGAYSIGA IYO KU HADALKA

Dhagaysiga iyo Luqadda Ku-hadalka guud ahaan waa sida dhallaanka iyo socod-baradka leh maqalka caadiga ah ay u bartaan luqadda. Carruurta waxay bartaan inay dhegayaan luqadda ay qoysaskoodu ku hadlaan waxayna kula xidhiidhaan kuwa kale iyagoo ku hadlaya. Waxaa jira laba falsafadood oo waxbarasho oo waaweyn kuwaas oo taageera horumarka carruurta ee dhegaysiga iyo luqadda lagu hadlo. Waxay yihiin *Falsafadda Afka iyo Habdhaqanka ee Maqalka (AV)* iyo habka *Maqalka-afka (AO)*. Waxa jira waxyaabo badan oo ay iskaga mid yihiin labada dhaqan iyo kala duwanaansho, sidoo kale.

• HADALKA ARAGGA AH

Waxa kale oo suurtoagal ah in luqadda lagu hadlo laga dhigo qaab arag ah iyada oo loo marayo Hadal Arag ah, kaas oo bixiya qaababka gacmaha iyo dhaqdhaqaaqa gacanta ee isku-dhafka dhawaaqa hadalka. Hadalka Aragga ah waxaa laga yaabaa in loo isticmaalo in lagu caawiyo akhriska hadalka ama ka caawinta carruurta qaarkood in ay bartaan dhawaaqa xarfaha (foonotikis) marka ay baranayaan sida wax loo akhriyo.

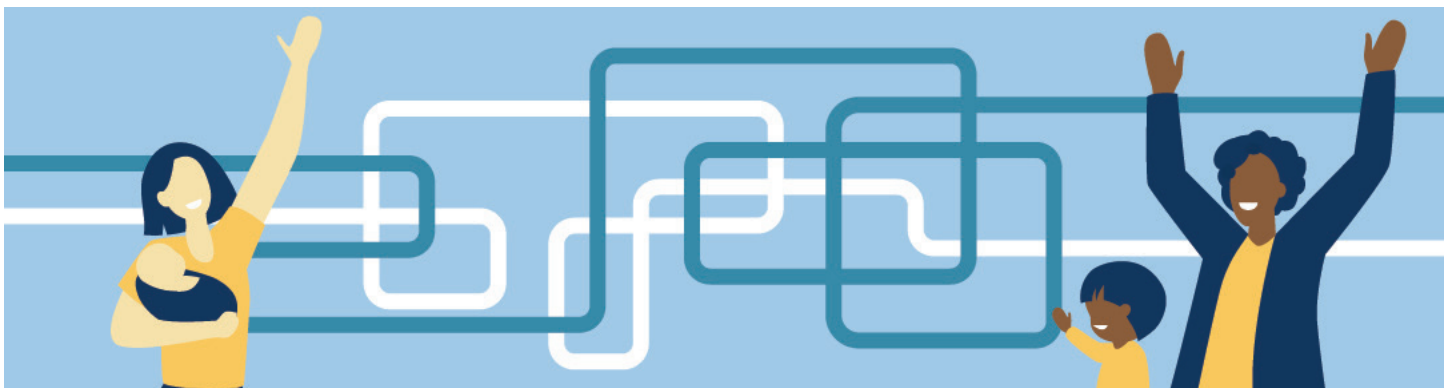
• ISTIRAATIJIYADAHA ISGAARSIINTA ISKU-DHAFAN

Qoysaska qaar waxay u isticmaalaan carruurtooda xeelado isgaarsiineed oo isku-dhafan. Hal ujeedo oo guud oo ah in la isku daro xeeladaha ayaa ah in la isku dayo in la siiyo ilmaha qaabab maqal iyo muuqaal labadaba ah. Qoysaska qaar ayaa laga yaabaa inay u isticmaalaan hadal Ingiriisi ah, ASL, iyo/ama Hadal Arag ah waqtiyo kala duwan iyo ujeedooyin kala duwan oo isgaarsiineed. Qoysaska kale waxay isku dayi karaan inay muujiyaan ereyada muhiimka ah ama fikradaha isla wakhtiga ay hadlayaan.

BILOWGA SAFARKAAGA ISGAARSIINTA

Barashada saamaynta kala duwanaanshiyaha maqalku ku leeyahay dhegaysiga iyo ku hadalka luqadda lagu hadlo, sida Ingiriisiga, Isbaanishka, Soomaaliga, ama Hmong, waxay ku tahay lama filaan qoysaska badidooda. Siyaabaha qaarkood waxay la mid tahay inaad u baahan tahay inaad safar lama filaan ah gasho. Safarkaaga waxa loo baahan yahay inuu u bilawdo sida ugu dhakhsaha badan, waxayna qaadan doontaa wakhti inaad ku gaadho meeshaad u socoto. Waxaa jira dhowr dariiq oo kala duwan oo aad mari karto oo adiga iyo qoyskaaga diyaar u ah safarkan. Dariiqyada qaar ayaa laga yaabaa inay aad u adag yihiin; kuwa kale ayaa laga yaabaa inay aad u sahlan yihiin. Waxaa laga yaabaa inaad hal waddo ka bilowdo, laakiin markaas aad la kulanto kuuskuus lama filaan ah ama jidgooyo. Waxaa laga yaabaa inaad go'aansato inaad jidkaaga si uun u beddesho markaad safarkaaga ku jirto. Isbeddellada rajooyinka iyo dariiqyadu waa qayb ka mid ah waalidnimada. Waa qayb ka mid ah quruxda safarka.

Si la mid ah, safarka luqadda iyo isgaarsiinta ee ubadkaaga iyo qoyskaagu waxay u baahan yihiin inay isla markiiba bilaabaan. Xasuusnoow in maskaxda ilmahaaga ay u heelan tahay nafaqeynta luqadda ee aad siiin karto. Safarkaagu wuxuu qaadan doonaa qorshe, waqti, iyo dadaal, sidoo kale, inaad ka caawiso ilmahaaga inuu wax barto oo uu koro. Markaad bilowdo inaad qorshayso safarkaaga isgaarsiineed, waxaad ka fikiri doontaa wadada, ama fursada isgaarsiineed, ee aad rabto inaad sahamiso marka hore. Waxaa jira ilo macluumaad oo kaa caawin kara inaad barato siyaabaha kala duwan ee loo wada xiriiro. Waxaana jira dad daryeela oo ku caawin kara intaad jidka ku jirto. Ilmo iyo qoys walba waa gaar. Doorashada ubadkaaga iyo qoyskaaga waa la ixtiraamaa oo waa la qiimeeyaa. Marka adiga iyo qoyskaagu aad gudataan safarkan waxbarasho, ogow inay jiraan ururo, adeegyo, iyo qoysas kale oo badan oo reer Minnesota ah kuwaas oo halkan u jooga inay ku taageeraan.

SU'AALAHA QAAR EE AAD KA FIKIRAYSO MARKAAD BILAABAYSO INAAD QORSHAYSO DARIIQ(YADA) SAFARKAAGA ISGAARSIINTA

1. Markaad ka fikirayso ilmahaaga iyo qoyskaaga, rajooyinkee iyo rajooyinkee ayaad leedahay? Sidee bay dadka kale gacan uga geysan karaan taageeridda rajadaada, riyadaada, iyo baahiyahaaga, sidoo kale?
2. Maxay yihiin qaar ka mid ah sifooyinka gaarka ah ee ilmahaaga? Maxay yihiin qaar ka mid ah sifooyinka gaarka ah ee qoyskaaga, bulshadaada iyo dhaqankaaga ee ka mid noqon doona safarkaaga?
3. Intee in le'eg ayuu ilmahaagu maqlaa? Tan waxaa badanaa lagu tilmaamaa *maqal hadhaa ah*. Ilmahaaga ma lagu rakibay qalabka gargaarka maqalka ama cochlear implants? Haddi ay sidaas tahay, ilmahaagu ma leeyahay galaangal maqal ah oo uu ku helayo codadka, codadka, iyo hadalka marka uu isticmaalayo qalabkooda aalada maqalka ama cochlear implants?
4. Sidee buu ilmahaagu wax u arki karaa? Waa muhiim in la hubiyo lana kormeero aragga ilmahaaga marka lagu daro maqalkooda. Marka carruurta ay qabaan lumis maqal oo ay weheliso lumis aragga, waxaa jiri kara saameyn weyn sida ay u fahmi karaan isgaarsiinta kuwa kale. Awood la'aantu inay si cad wax u aragto waxay saamaysaa awoodda ubadka inuu ku hadlo wax akhrinta iyo/ama inuu arko luqadda dhegoolaha.
5. Luuqadee(luuqadahee) ayay xubnaha qoyskaagu iyo xubnaha qoyskaaga ballaadhan ay ku isticmaalan guriga si ay iskula xiriiraan? Haddii qoyskaagu guriga ku isticmaalo wax ka badan hal luqad, intee ayay muhiim kuugu tahay in ilmahaagu barto luqado badan?
6. Sidee muhiim kuugu tahay in ilmahaagu barto inuu fahmo oo isticmaalo luqadda lagu hadlo?
7. Sidee bay muhiim kuugu tahay ilmahaagu inuu barto inuu fahmo oo isticmaalo Luqadda Dhagoolka Maraykanka (ASL)?
8. Taageero nooc ee ah ayaa ku caawin kara adiga iyo xubnaha kale ee qoyska markaad barato xeelado cusub oo lagula xiriiro ilmahaaga, ama aad barato luqad cusub oo aad kula hadasho ilmahaaga?

“TANI WAXAY U MUUQATAA MID YAR CULUS! MAXAAN SAMEEYAA?”

Uma baahnid inaad kaligaa wax ka barato fursadaha isgaarsiineed ee kala duwan. Dadka daryeela ee ka socda dhowr barnaamij oo Minnesota ah ayaa diyaar u ah inay ka caawiyaan macluumaadka iyo taageerada.

- Waxa ay caawisaa waalidiin badan in ay la hadlaan waalidiin kale oo hore u soo maray samaynta go'aannada ku saabsan luqadda iyo la xidhiidhka ubadkooda. Haddii aad jeclaan lahayd inaad la kulanto qoysaska kale ee carruurta yaryar ee maqalkooda ku kala duwan yahay, Hagaha Waalidka ee *Gacmaha & Codadka MN* ayaa kaa caawin kara inaad ku xidhiidho.
  - Gacmaha & Codka MN
(www.mnhandsandvoices.org)
- Waalidiinta iyo daryeelayaasha ayaa sidoo kale caawimaad ka heli kara inay wax badan ka bartaan shakhsiyaadka dhegoolaha ah ama Maqalka La'a. Hagayaasha Dhagoolaha/Maqalka La'a ee *Gacmaha & Codadka MN* iyo/ama La-taliyayaal Dhagoolayaal ah oo ka socda *Barnaamijka Qoyska Dhagoolaha* ayaa kula wadaagi kara waaya aragnimadooda nololeed.
  - La-taliyaha Barnaamijka Qoyska Dhagoolka ee MN, Kheyraadka Lifetrack
(lifetrack-mn.org/programs-services/deaf-hard-of-hearing/deaf-mentor-family-program.html)
- Haddii aad jeclaan lahayd inaad kala hadasho waalidiinta kale iyo takhasusleyaasha maqalka iyo arag la'aanta isku dhafan, *Mashruuca Indho la'aanta ee Minnesota* waa kheyraad waxtar leh oo lagu helo jawaabo iyo taageero.
  - Mashruuca Dhagoolayaasha iyo Indhoolka ee Qoysaska
(www.dbproject.mn.org/Families/index.html)
- Waxaa jira xirfadlayaal waxbarasho oo laga heli karo degmadaada Adeegyada Waxqabadyada Dhallaanka iyo socod-baradka iyo barnaamijka Waxbarashada Gaarka ah ee Carruurnimada Hore kuwaas oo kaa caawin kara inaad wax badan ka barato Macluumaadka ku saabsan fursadaha isgaarsiinta. Macluumaadka ku saabsan korriinka carruurta iyo adeegyada taageerada carruurta yaryar iyo qoysaska waxaad ka heli kartaa *Help Me Grow MN*.
  - Help Me Grow MN
(helpmegrowmn.org/HMG/index.html)
- Maqal-yaqaanka ilmahaaga ayaa laga yaabaa inuu hayo macluumaad ay kula wadaagi karaan oo ku saabsan fursadaha isgaarsiinta marka lagu daro ilaha tiknoolajiyadda maqalka.

Marka lagu daro helida macluumaadka iyo taageerada barnaamijyada Minnesota, waxaad sidoo kale ka baran kartaa wax badan oo ku saabsan fursadaha isgaarsiinta ee kala duwan ilaha macluumaadka ee onlayn-ka. Xidhiidhaha saddexda kheyraad ee la doortay ayaa halkan ku taxan.

XIRIIRINTA KHEYRAADKA MACLUUMAADKA LA DOORTAY

Hagaha Waalidka ee Maqal La'aanta, Xarumaha Xakamaynta Cudurada (Centers for Disease Control, CDC)
(www.cdc.gov/ncbddd/hearingloss/parentsguide)

Sahaminta Fursadaha Isgaarsiinta, Mashaariicda Dhacdooyinka Hooseeya ee MN
(www.mnlowincidenceprojects.org/Projects/ehdi/ehdiCommunicationOpp.html)

Maqalka Ilmahayga
(www.babyhearing.org)

Taxanaha kheyraadka Fursadaha Isgaadhsiinta waxa la qoray iyada oo lala kaashanayo wakiilada MN ee Mashaariicda Dhacdooyinka Hoose, Komishanka Dhagoolayaasha MN, Indho la'aanta, iyo Maqalka Adag, MN Gacmaha & Codka, iyo Horjoogaha Dhegoolayaasha MN Barnaamijka Qoyska.

Haddii aan si kale loo cayimin, macluumaadka ku jira kheyraadkan ma aha mid ka tarjumaya siyaasadaha rasmiga ah ama talooyinka Mashaariicda Dhacdooyinka Hoose ee MN, Metro ECSU, Waaxda Waxbarashada MN, ama wakaaladaha waxbarashada deegaanka. Mashruucyada Dhacdooyinka Hoose ee Minnesota waxa lagu suurtoogeliyay deeq ka timid Waaxda Waxbarashada ee MN. Isha lacaguhu waa abaal-marin federaali ah oo Waxbarashada Gaarka ah-Barnaamijyada Gobollada, CDFR 84.027A.